

Illu eqqissimatitassaatitatu naliligaq pillugu nassuiaat, B-3, Qasigiannuit

Eqqissimatitsinissaq pillugu nassuiaat

Illuut pillugu nassuiaat

Illu asseqanngipajaartuuvooq, nunatsinnilu danskit illularisartagaanni illuliat quassuttuunik qaleriaanik sanaaq pisoqaanersaat ilagaat. Aamma piffissami tamatumannaannersumit quassuttuunik qaleriaanik sanaasunik annersaraat.

Qalia salliligaqqanik qalligaavoq, kimmullu naatsiiviup tungaanut aniinganersaqarpoq angissutsiminut tulluarluinnartumik. Salliligaqqanik qallersornera aserfallassimaqaaq arlalinnik putoqarluni, putuisigut pappialarsualersugaanera takuneqarsinnaalluni. Illu betonimik toqqaviligaavoq qemertumik qalipanneqarsimalluni – taamaattoq qalipannera assut qarsorsimavoq katagalersimallunilu.

Quassuttuunik qaleriaanik illuliaq svenskit aappalaartumik qalipaataannik qalipataavoq, pingaartumillu illup isuini angisuuni, kujammut avannamullu sammisuni illuut illulioriaatsimik takutitsilluarpoq, qalialu angisooq ilanngullugu umiarsuavivitoqqamiit isigiuminarluinnarlutik. B-4 peqatigalugu B-3-lu marluullutik illut akunneranni illoqannginnersatoqaaq avatangiisimigut mattusimakannerpoq. Tamanna sissiukkamiit qaffasinnerusumiippoq, tamaangaanniillu sammiviit pingajuanniit takuneqarsinnaapput ujaqqat assiaqutitut qaleriissat nunap ujaraanut tapertatut qarmaliussat.

Quassuttoortai arlalitsigut aserfallatsaalinerliugaapput assigiinngitsutigullu taasersortariaallutik iluarsaanneqartariaqarlutillu. Illup teqeqqui tamani tamaani aserfallatsingaatsiarsimapput ilaatigullu quassuttoortaasa isuni aasimallutik imaluunniit tamakkerlutik napisarsimallutik kaanngartarsimallutilluunniit. Tassani ilaatigut pissutaapput kukkusumik aserfallatsaalineqartarsimanerat ilaatigullu quassuttoortaat biilinit aqquasaalutorineqartarsimallutik, imaammammi B-3 inissisimammat illoqarfimmiit sissiukkap tungaanut aqqusinituap killerpiaanniilluni.

Quassuttuut isuini katigullugit ikkuttarfii danskit sanariaasiat malillugu sanaqjupput. Tassalu silissusaasa affaanik ilanngarnerisigut ikkuffissartaqarlutik. Taamaallutik isuini ikkuffii qajannarsisimapput, aserfallatsaalineqannginermikkullu piffissap ingerlanerani imeq illumut isacasarsimalluni.

Aammattaaq Søren Vadstrupip Bevaringscenter Raadvadimeersup pisimasut ilaat quiagalugu 2014-imi paasisimavaa illup quassuttoortai killormut saatillugit ikkunneqarsimasut illup 1763-imi katiterneqarnerani. Orpiup quassuttuularineqartup qeqqata nalaa illumut saatinneqarsimavoq, tamatumalu kingunerisimavaa quassuttuut illup silammut sammisortaniittut amerlasuunik qulloortiterneqalersimallutik. Tamanna aamma takuneqarsinnaavoq quassuttuut illup silammut sammisortaniittut ulimaassuit savissakkaat atorlugit manissarneranni ulimariarnerit tukimut sammisut arlalinni takuneqarsinnaammata – tamakku illut taamaaqataasa iluatungaani nalinginnaasumik takuneqarsinnaasaraluarput.

Igalaat ataatiguit marlukkaajupput, tamarmik immikkut arfinilinnik igalaaqarlutik, qaqortumik qalipatanik igalasserfeqarlutik, igalaallu silataanit matoqarlutik. Ilagalaat matui isertarfii qorsummik qalipataapput, asingapajaartumik qalipaateqarlutik. Igalaat arlallit maanna igalisserfimmu qanattaqanngillat, assigiinngiiaanillu igalaartaqarlutik – ilaat nutaalianik igalaartaqarlutik. Saqqaa sinerlugu toqqaviata sinaa ujaraalersugaavoq.

Naatsiiviup tungaanut marloqiusamik matorsuaqarpoq, tamarmik arfinilinnik igalaalinnik, naatsiivimmilu naatsiveqarpoq erfalasulerfeqarlunilu, naatsiivillu qaqortumik qalipatanik ungaloqarpoq. Qalia salliligaqqanik qallersugaasoq qisummik qalipanneqanngitsumik sanaasumik illup qingartaatigut sinaakkusigaavoq, illup sannaata sinaakkutai qaqortumik qalipataasut. Illup avannamut sammerna qummut sammisunik sallilikkersugaavoq, qulerpiaanilu aninganersaaraq sianingualik illup qaliartaata ataani nivingavoq, taassumalu ataani qaliarsuarmut qorsummik qalipatanik matunnguaqarpoq. Quassuttoorsuit amerlariaqisumik usserusersorneqartarlutillu qalipanneqartarsimapput qaleriaaginnalersimasunik, ullumikkullu kusanaqisumik qanganitserimasumik isikkoqarlutik.

Illup aqqusemgup tungaanut teqeqqaa saviminernik nunamut kapputanik illersugaavoq, biilit illu qanilleqalugu ingerlasarmata. Illup kangimut sammisortani torsiussamut isertarfiup qulaa tuttup nassuunik qisummillu sinaakkusigaasumik sakkutuunik qisummum qiperukkamik pinneraasigaavoq. Oqaluttuatoqqani oqaatigineqartarpoq sakkutooq tassaasoq Niels Egede, Hans Egedep ernera nukarleq, taanna Sisimiuni (Holsteinsborg) 1763-82-imi niuertuuvooq. Sakkutuutulli uniformeqartarsimanissaa ilimanarpallaanngilaq. Qiperugaq sanaajoqqaartup katersugaasivimmiitineqartup assilineraa.

Illup avannamut kangimullu sammisortaanit illup toqqavia pukkitsuarannguuvooq, ilaannilu qisuttaasa aqquuserngup qallersutai tikivittarlugit. Illut avannamut sammisortaa aqquuserngup tungaanut betonimik illersuusigaavoq, illup saqqaata toqqavianit 1,5 miiterit missaannik ungasitsigisumiittumik. Illup kujammut sammisortaa kusanaqaaq, aneersuortarfeeraqarluni init quleriit aappaanniit anillaffigineqarsinnaasumik kangerliumanerullu tungaanut isikkiveqartumik.

Illup ilua arlaleriarluni allangortiterneqartarsimavoq. KGH-qarallarnerani aqqqissueriaaseq malunnaateqarneraavoq, matut teaktræmit sanaqjullutik savinermiit plasticimillu sanaasunik ipummiveqarlutik, init akornini igaaliussat oqitsumik sanaallutik matserfiilu manissuullutik kiisalu qilaamut natermullu listiliussat 70-/80-ikkunneersuullutik. Taakku illup sananeqarneranut takutitaanullu tulluanngeqaat. Illup initaani allerni nateq 50-ikkunni taarserneqarsimavoq. Qulaani natersuarnik qaleriissanik marlussunnik peqarpoq linoleummegarlunilu. Taamaattoq ini quleriit aappaanni taakku inimi pukkinnersanut ikkiussat tunuini takuneqarsinnaasarput, natersuillu qaleriissat ataanni naqqullu qaffatap ataanni takuneqarsinnaasarlutik. Igalaat arlallit matorsuillu ammarngi igalaanik nutaanerusunik qalleqqitaapput, arlaqaaqisullu igalaaminernit tasitanik (trukket vinduesglas) suli peqarput, amerlaqisulli igalaaminernit saalisakkanit qanorlu sanaajuneranik nalunartunik suli peqarput.

Sumi tamarmi iikkat oqorsaataasumik masonitumik qallerneqartarsimapput. Illup ilua arlaleriaqarluni allangortiterneqartarsimanerminik malunnaateqarpoq, pissutsit allangoriartornerisa kingunerannik, taakkulu illup iluata sananeqarneranut naleqquttuunngillat. Illumi init allit katersugaasiviup saqqummersitsiviatut, kiisalu katersugaasiviup kioskiatut pulaartunullu perusersarfinnut atugassiisutaapput. Init qullit arlaleriarluni annikinnerusunik allangortiterneqartarsimapput, ataatsimullu isigalugu innit allaffissornermut atugassat ilaatigut 1898-imi ilaatigullu 1956-imi aqqqissorneqartut suli pigineqarput.

Illup oqaluttuassartaa

Niuertoqarfik Christianshåb, ullumikkut Qasigiannugit, aallaqqaammut 1734-mi umiarsualiviup kangerluata kangiatungani tunngavilemeqarput, kangerliumanerminik mikinerusumi Illukuni. Qeqertarsuup Tunuata kujasinnerusortaanilluni. Niuertoqarfimmuut Kunngi Christian arfernat atsiunneqarpoq. Niuertoqarfillu Qeqertarsuup Tunuani niuertoqarfiit arlallit pilersinneqartut ilagiinnarlugu.

Kingornali paasinarsivoq Bryghusbugten anorersuarnit eqqugaagajuttoq, aattulereratalu nalaani piffik isugutattaqisoq masarsuusarlunilu. 1763-imi niuertoqarfik Havnebugtip kitaanut nuunneqarpoq, ullutsinnilu Qasigiannugit tassani inissimapput.

Najugaqarfiup nuunneranut atafillugu niuertup illua, B-3 sananeqarpoq, taamaattumik B-3-p pisoqaassusaanut atillugu 1763 nalinginnaasumik akuersaagaavoq. Illoqarfiilli pillugit allattukkani sungaartuni 1750 allassimavoq, tamannali uppersarneqanngilaq. Illu aallaqqaammut Københavnimi sanaajuvoq tulluarsarneqarlunilu, tamatumalu kingorna ingitserneqarpoq, katitigassanngorlugu umiarsuakkut Kalaallit Nunaannut nassinneqarluni.

B-3 qangatoortumik Piul Egedep Illuanik taaneqartarpoq. Poul Egedeli illumu najugaqarsimannngisaannarpoq illumiissimananilu – taassuma napparneqarnera ukiunik 23-nik sioqqullugu 1740-mi Kalaallit Nunaanni aallarami.

Illup svenskit illumut qalipaatinnaavannik aappalaartumik, imaluunniit oxydimik aappalaartumik qalipaataa kusanaqisoq assitoqqanit 1800kkut nalerneranneersunit takuneqarsinnaavoq, qalipaatinillu misiligutini qaleriissut tamarmik aappalaartuupput imaluunniit aappalaartuullutik kajuartaupput. Qalipaata aappalaartoq niuertoqarfinni illuutitut tamanut qangatoortumik atorneqartarpoq – ilimanarluinnarpoq illup taanna aallaqqaammulli qalipaatisimasaa.

Søren Vadstrupip nalilerpaa illup kujammut sammisortaanit init quleriit aappaanni aneersuortarfik 1800-kkut qiteaqunneranni ilassutigineqarsimasooq.

1898-imi titartakkat takutippaat illup ilua allangortiterneqartoq. Init quleriit aappaat allaffissornermut atorneqalerpoq, annertujaamillu allangortiterneqarluni, kisianni aallaqqaataanut qanoq aqqqissugaasimanera ilisimanngilarput. Init quleriit aappaanni kujammut sammisuni iikkat silarliit ilorliillu akornat tamatumunnga atafillugu ussisaatitut issumik immerneqarpoq.

Imaassinnaavoq tamatumunnga atafillugu qaliata qallersuutai sallilikkat imminnut iperitakkaniit salliligaaranngorlugit taarserneqarsimasut. Taakku 1890-ip missaani Kalaallit Nunaannut eqqunneqarput, pingaartumillu pisortat illuutaanni nalinginnaasunngoriartuinnarlutik. Assilisani 1898-imeersuni 1906-imeersunilu takuneqarsinnaavoq qalia taamanikkulli salliligaqqanik qallersugaasoq, taamaattumik B-3 nunatsinni taamatut qalialioriaatsimik nutaamik qalialerneqartut siulliit ilagisimassavaat.

Assilisanit pisoqaanerunits aamma takuneqarsinnaavoq torsuusaaq aallaqqaammut marloqiusanngorlugu avinneqarsimasooq, tamarmik immikkut illoqannginnersamat matulinnik. Taakkunannga saamerleq illup aamarsuaasivianut aniffeqarpoq. 1929-p -45-llu akornanni peerneqarput, aamarsuaasivik peerneqarluni, kingornalu torsuusaaq taamaallaat isertarfittut atorineqalerpoq, ataasiinnarmik pingaarnermik matoqalerluni. Aamarsuaasiviup atorunnaarsinneqarnerata kingorna aamarsuit 1966 tikillugu sumi uningasuutigineqartarsimanersut ilisimaneqanngilaq.

1947-mi sanasut naalagaata Chr. Nielsenip illu misissorpaa, B-3-llu najugaqarfittut attatiinnarnissaanut annertuumik iluarsaanneqarnissaa Naalagarsuarnut kaammattuutigalugu. Nalunaarusiami kaammattuutigineqarpoq qaliata qallersuutaa taarserneqassasooq, arlalinnik putoqalersimaneqarpoq, aamma illup takissusaa tamakkerlugu kuisamik toqqaviliisoqassasooq.

Nalunaarusiaq suliaq sivisunerusumik ingerlaneranut tunngavissiiavoq, tamatumani GTO-mi pilersinneqaaqqammersumi immikkoortoqarfinnut arlalinnut aqutsisup kiisalu Københavnimi Nationalmuseumip pisortaata B-3-p nutarterneqarnissaata allanngortiternissaatalu annertussusaat tamatumunngalu pilersaarutit oqaluserinissaannut ukiut tulliuuttut qulingiluat atorpaat.

1952-imi Qaqisigiannuani radioqarfiup GTO-mut nalunaarutigaa sinittarfimmi inimilu isersimaartarfimmi tapetit isugutak pissutigalugu kaanngarsimasut sumilu tamarmi nivingaannalersimallutik, taamaasillunilu init eqqortumik eqqiaatsikkuminaassisimallutik. Tamatuma saniatigut illu ussillissuinnarsimavoq aammalu "... ilaqutariinnut ukioq kaqjallallugu tamarmiusumut najugaqarfiusinnaassaguni "... eqqortumik kaatarlugu iluamik iluarsaanneqartariaqartoq. Ikkani ussiisutit quaaasuttut akornanni naammanngitsumik usserusersuisoqartarsimaneqarpoq. Taamaasilluni quassuttut akornanni ussisaasuisoqartarsimaneqarpoq naammasimanani. Tamanna quassuttut iluisa avammut samminerannut attuumassuteqarunarpoq, taamaattumillu pitsaanerpaamik imminnut ataqaatigiissimanatik.

1956-imi GTO-p illu tamakkerlugu allanngortiterpaa iluarsaallugulu, Silataani tamarmi qaliaani tamarmiusumi salliligaaqqat taarseriterneqarput, kiisalu igalaat matullu tamarmik nutaalianik taarserarneqarlutik – torsuusami igalaaq ataaseq pinnani, taannalu sananeqaaqqarnemisut pissuseqarunarpoq.

Assigisaanut atatillugu pujoorfitoqqat illup kujammut sammisortaanittut portussutsitoqqatik tamakkerlugit piiarneqarput, qaliallu qalliutaata atinnguani qulinguanilu avannamut sammisortaanii miiterit qaffasinnerpaat qarماسيسانىك sungaartunik nutaaliaasunik taarserneqarlutik.

1956-imi allaffimmi init quleriit aappaanniittumi nateq natermit pioreersumit simissiamik atorussiat atorlugit qaffanneqarpoq, inimullu allermiittumut ussissarneqarluni. Nateq alliusooq iikkap killingani qilaamut pukkinnerusumi takuneqarsinnaavoq, tassani nateq allaffiup naqqanit 15 centimiiterit missaannik atsinnerugami – nateq tamanna inip qulliup affaata missaannik annertussuseqarpoq, ilimanarlunilu 1898-imeersuusooq.

1958-ip 59—illu akornannit assit takutippaat illup isuani kujallermi init quleriit aappaanni aneersuortarfeeraq nutaamik taarserneqarsimasooq.

1966-imi kissarsuut aamarsuatoortoq atorunnaarsinneqarpoq, taarsiullugu kiassaata uuliatortoq nutaaliaq illumi ikkussuunneqarpoq.

1968-ip 69-illu akornanni aalisarnermut nakkutilliisup illup talittarfiullu akornanni nunamik ungaluliaq peersippaa, qarmaliamillu ikorfartuutaasumik taarsertillugu. Tamanna tikillugu nunamik ungaluliap qaavaniikkaluarpoq qeeraq qarmagaq qaartumik qalipataq, taanna aamma peerneqarpoq. Tamatumunnga pissutaavoq sialuk apullu aattoq kuullutik adlisakkanik tunitsivimmuut marullummik kuutsitsisarmata.

2013/-14-imi aneersuortarfeeraq nakkaappooq, 2014-imi ikkuteqqinneqarpoq ilaatigullu iluarsaanneqarluni. Iluusaassinermi tamatumani atorutoqqat atoqqinneqarput.

Iluu:

1951-imi GTO-p uuttortaalluni titartagaataata takutippaa illu 1898-imi allanngortiterneqarmalli allanngortoqangaarsimanngitsooq.

1956-imi allanngortiternermi iluusaassinermilu illu KGH-p allaffiatut aqqissuunneqarpoq. Torsuusap iluatunginnguani saamiatungaani saaffignittarfiliisoqarpoq kiisalu allakkerivimmuut aningaaseriviullu allaffianut sullissiviliortoqarluni. Ullumikkut saaffignittarfik katersugaasivimmi sulii pigineqarpoq.

Eqqissisimatitsinermi naliliutit nalilersornerat

Avatangiisinut atatillugu nalinga en Qasigiannugit Qeqertarsuup Tunuata kujasinnerusortaniipput, Kangerliumanerup mikinerusup Havnebugtenip avannaatungaaniillutik. Ullumikkut illoqarfik kangerliumarngup pulammagiaanit kangerliumarngup qinnguanut siammarsimavoq. Nunataa imaata tungaanit ingasanngitsumik portuneruleriartuaarpoq, kangerliumarngullu qinngorpiyani sissikkatoqaaq ippoq, Qasigiannugatoqqani illut siullersaat niuertarfitoqaaq illuni. Niuertup illutoqaaq illulu allaffiusimasooq sissikkamiit qaffasinnerusumiipput, ippiup aallaqqaammut sivinganermiit imaata tungaanut ingerlasup portunersartaaniillutik.

Illu sivinganermiit anginngitsumit umiarsualiviup kangerliumarngullu tungaanut avissaaruteqarpoq, sivinganerlu taanna ikorfartuutitut qarmakkamik qaartumik qalipagaasumik kiisalu ungaluliamik kusanaqisumik qaartumik qulakkiigaasumik avissaaqqatinneqarluni, ataani talittarfeqarpoq, qamga aalisakkanik tunitsivitoqaasumik, ullumikkut Qasigiannugit umiatsiaaqqanut talittarfiata ilagaa. Taamaasilluni illu imaaniit 10 miiterit sinnilaarlugit ungasitsigisumiippoq, imaaniit talittarfimmillu 5-6 miiterinik qaffasinnerusumiilluni.

Niuertup illua siulleq, 1806-imi illoqarfiup sumiiffigisimasaanit siullermit kangerluamerngup illuatungaaniit nuunneqartoq peqatigalugu, B-3 illoqannginnerisaaqqamik pilersitsivoq, umiarsualiviup tungaanut aqutaata ilaa tassuuna ingerlammat. Illut taakku marluk teqeqqorissumik akileriillutik inissisimapput, illoqannginnerisaaqqami marluullutik illuatungaallutik, ujaqqanik ikorfartuutaasumik qarmaliaq ungaluliallu akileriit pingajoraat.

Avatangiisinut tunngatillugu pitsaassutsit illup inissisimaffianut attuumassuteqarput, tamatumani niuertoqarfimmi illuni qitiusutut inissisimanertik, kiisalu umiarsualiveqarfiup avatangiisaanni pissusissamisoortumik salliusutut naapiffittut inissisimanertik pissutigalugu, kiisalu tunitsiviup eqqaani illutoqqanut oqaluttuarisaanikkut ilaalluinnartutut qitiunertik pissutigalugu.

Kulturikkut oqaluttuarisaanermi nalinga

B-3 kulturikkut oqaluttuarisaanermi annertuumik naleqarpoq – tamatumani najukkami nunamilu tamarmi pissutsit eqqarsaatigineqarlutik. Najukkami naleqartit niuertoqarfiup Qasigiannugit tunngavilerneqarnerannut attuumassuteqarput, tamatumani illu siullersaalluni napparneqarmat B-4-lu peqatigalugu oqaluttuarisaanerup imminut ataatiginneranut ullutsinni Qasigiannuganut atalluni. B-3 piffissap ingerlanerani najukkami pingaaruteqartumik sunniuteqarsimavoq niuertup illuatut allaffittullu, kingusinnerusukkullu KGH-p allaffiatut, piffissallu ilaani illoqarfiup allakkerinermik aningaaseriveqarnermillu suliassaatai illumi suliarineqartarsimallutik. Niuertup illuata ilaatigut oqaluttuassartaraa niuertoqarfiup tunngavilerneqarnerata oqaluttuassartaa, ilaatigullu Kalaallit Nunaata nunasiaatitut oqaluttuassartaanut kiisalu niuernerup allaffissornikkullu ingerlatsinerup ineriartorneranut atatillugu Qasigiannugit akuulernerat oqaluttuassartaralugu.

B-3 Kalaallit Nunaanni quassuttuut atorlugit illuliat danskit sanaartoriaasiat atorlugit siullerpaanut assersiitissaavoq, quassuttuut silissusaasa affaannik pilattorlugit imminnut katitigaallutik, teqeqqui imminnut paarlatsinneqartarlutik.

Ullutsinni illu Qasigiannugit katersugaasiviata illutaraa pingarneq, taamaasillunilu illoqarfiup oqaluttuarisaanerata paasisutissiisutigineranut kusanarluinnartumik akuulluni.

Ullumikkut illu napanermisut itsilluni, qalia mikingnitsoq salliligaqqanik qalligaasooq, quassuttuulu assaannarmik suliarineqarsimasut ersarilluni, taamaanneratigut taamanikkut assassoriaatsimik, sanaartoriaatsimik atortussanillu atueriaatsimik takutitsisuuvoq.

Nunamut tamarmut pingaarutaa eqqarsaatigalugu, Kitaata Avannaata niuertoqarfimmi niuernermit, niuertoqarfimmi pilersitsiortormut najukkamilu innuttaasut kiisalu danskit nunasiaateqartutut pissanillit allaffissornikkullu ingerlatsisut akornaminni attaveqarnerulernerannik takutitsisuuvoq.

Illussanik titartaariaatsikkut naleqassusia (illup saqqai, init qulerinneri, illup ilua, illussanik titartaariaatsimi isuma, init tulleriiaarnerat, il.il.)

Illup qalia portusooq isikkuminartorlu aamma silittumik atituumillu sanaartorneqarnera, silittunik quassuttoortaqartoq, torsuusaalu aniingasoq, tamarmik ataatsimoorlutik Kalaallit Nunaanni illut quassuttuullit

piffissami tamatumaninganneersut kusanarnersaasa ilisarnarnersaasalu ilagaat. Pujuorfiup immikkoortua qulleq, qaliarsuarmiit pujuorfiup qulerpiaanut qarmasissianik aallaqqaammut atukkanik sanaajungilaq, inissisimaffigisimasutoqqanili inissisimaffigalugu. Aallaqqaammut marluusimagaluarput, kisiartanngorsimavorli, qalialu assigalugu piujuaannartitsinissap nalinganut pingaaruteqartutut isigineqartariaqarluni.

Inissisimaffia eqqarsaatigalugu illu eqqaaniitunut naleqqiullugu salliusutut inissisimasut suli ilagiuarpaat, taassumalu eqqaani illuutinik nutaanik takujuminaatsunik sanaartortoqarsimangilaq.

Quassuttut aappalaartut, igalaanut matut isaarissallu qorsuusut, kiisalu qaliata aniinganersai kiisalu qaliata aniinganersaata qisuit qalliuat illuutip piujuaannartinnissaanut pingaaruteqarluinnartumik ilaapput – aamma taamatut ippoq qaava qanganilisimasoq, qalipaatinut qisummullu usserummik qaleriipassuartinik qalligaasoq eqqarsaatigalugu. Taakku naqqi tikillugit eqqarneqassanngillat, kisianni piuinartinneqartariaqarput, taamaallaallu pisariaqartinnera malillugu qapiartorneqartariaqarlutik.

Illup kusanaqisumik inissisimaffeqarnera naatsiiviup qaqortunik ungalullip, illup sioraani illoqannginnersamit kiisalu ikorfartuutaasumik qarmaliat ujaqqanit suliareqqitaanngitsunit umiarsualiviup tungaanut inissineqarsimasunit suli erseqqisitinneqaaqqippoaq.

Illup iluani inini allerni sallilikkat ersiinnartut suli takuneqarsinnaapput. det indre ses stadig det frie bjælkelag i lofterne i stueetagen. Illup iluaniittut sinneri annerusumik piffissamit 1956-80-imeersuupput, taamaattumillu aqqissuussinikkut ilusilersugaanermikkullu piffissami tamatumani atortussanik ilusilersugaanikkullu atueriaatsimut naleqquttuullutik. Tamatuma saniatigut illup iluani aqqissuussinermi KGH-p nalaani illumik allaffissornermut allaffissorinikkullu ingerlatsinermut atueriaasiannik illup ilua annertuumik malunnaateqarpoq.

Illunik ilusilersueriaatsikkut naleqartitat aamma annerusumik illup silataanut attuumassuteqarput, kisiannili aamma illup iluani ilaatigut soqutigintartunut tunngasortaarpoq.

Eqqissitsinissamut naleqartitat pingaernerit

Silataa:

Silataani aallaqqaammut matutoqqat igalaatoqqallu ajoraluartumik annaaneqarsimapput – ilimanarpoq tamanna 1956-imi allannortiterinermut atatillugu pisimassasoq.

Ullumikkut eqqissisimatitsinissamut naleqartitat suli piusut tassaapput qaliata qaava annertoq ersarissorlu, tassuunakkut illu sissiukkap eqqaani illoqarfiup pisoqaanerusortaani illu inissisimaffeqarpoq.

Illup isui silittut, illup iigai pukkikannersut, torsuusarluk pukkitsoq, illup saqqaani illoqannginnersamut sammilluni aniingasooq, tamarmik kattullutik B-3 illulioriaatsikkut kusanarluinnartumik takutitsivoq, immap tungaanit nunalluunniit tungaanit isigigaluaaraanni.

Qalia salliligaaqqanik qalligaavoq, taakkualu pinasuartumik taarsersorneqartariaqarput. Taamaattoq eqqortuunerussaaq qalia sallilikkanik sanimut sammisunik usserutitikkalik iperitarlugillu ivertitikkalik qallerlugu uterteqqikkaanni. Qaliat salliligaaqqanik qallikkat Kalaallit Nunaanni 1890-ip missaa sioqqullugu takussaannngillat, taamaattumik illu 1763-imeersoq sallilikkanik sanimut sammisuni iperitarlugit ivertitikkalik qaliaqarsimassagunarpoq.

Torsuusap avannamut sammisortaani anginngitsumik igalaaqarpoq illulioriaatsimi barokimik ilusilikkamik, taannatuagunarpoq sananeqaaqaarnermisulli isikkoqartoq. Ilimanarpoq 1700-kkut naalerneranneersuusoq. Torsuusaq illup ilaatut sanaqqaarneransuusoq nalilerneqarpoq, illup sinnerata sananeqarnera peqatigalugu napparneqarsimassalluni.

Illup isuata kujallip kangerliumanerup tungaanut sammisortaani aneersuartaarfeeraq kiisalu illup isuata avannarliup sianermut nivinngavik aniingasooq kingusinnerusukkut ilanngutaapput, ilimanarlunilu 1800-kku qiteaqunneranneersuussasut. Isikkuanut tamarmiusumut tapertaalluarput, illullu eqqissisimatitaanissaanut naleqartitanut pingaarnermut ilaasariaqarlutik.

Illup ilua arleriarluni allannortiterneqartarsimavoq, ajoraluartumillu tamatumunnga atatillugu illup iluata aallaqqaammut isikkutoqaani takussutissat tamarluinnangajammik pigiunnaarneqarsimallutik.

Inini allerni qalia quassutooqarpoq qalligaanngitsunik, ulimallugit suliarinerannit ulimariarfii ersillutik.

Illup ilua:

Init quleriit aappaanni allaffimmi kangerliumanermut sammisumi pukkinneraata tungaani nateq aallaqqaammut sananeqarneraneersuugunarpoq, allaffimmilu kangerliumanermut sammisumi naqqup qaffatap suli ataaniilluni.

Tamatuma saniatigut inip pukkinnersaani iigaq puisit amiinik qalligaavoq, anorimut oqorsaatitut iikkap ilummut sammisortaanut kikiattuunneqarsimasunik. Erseqqivinngilaq qanga ikkussuunneqarsimanersut, ammillu pisoqaassusaat ilisimaneqanngilaq, taakkuali illumi inuunermik illumillu atuinermik, kiisalu piffissap ingerlanerani silap pissusaanut silallu qanoq issusaanut tulluarsartarsimanermut annertuumik takussutissaapput.

Quleriit aappaanni init 1956-imi nutarterinermut atatillugu aamma qaliq ikaarutai quassuttuut qaffanneqarput, allaffinni inissaqarnerulerumalluni qilaavalu portusiniarlugu. Ikaarutit quassuttuut nutaanut inissillugit atorneqaqqissimassasut nalilerneqarpoq – naleqqussarlugilli naalineaqsimassallutik.

1950-ikkuni annertuumik allanngortitserosorisooqartarsimaneq nassuerutigalugu, naqqit, qilaat, init akomanni iikkat, majuartarfiit, igalaat, matut, matut figummivii kiisalu illup iluata ikkersomera taarsersorneqartarsimallutik, illu isikkutoqaanut uterteqqinneqarsinnaagunangilaq. Akerlianilli allanngortiterinit piffissamit tamatumaninngaannersut ima annertutigisarsimapput suliarilluagaasarsimallutillu, allaat illup isikkuanut ilaalersimallutik. Taamatut iliornikkut B-3-p piunnartinneqarnissaanut naleqartitani pingaarni isikkumigut takutitaata ilaatinneqarnissaa pissusissamisoortutut malunnaateqarpoq.

Kaammattuutit

- Illup maanna isikkua attatiinnarneqassasoq kaammattuutigineqarpoq, sapinngisamillu aamma initatigut agguataarnera illullu ianiittut attatiinnarneqarnissaat kaammattuutigineqarluni.

- Quassuttuulersorlugu suliarinera arlalinnik qaavini iluarsaassartaqarpoq, quassuttuullu arlallit isuminni ajoqusemertaqarput, imaluunniit isuminni ikkusimaffii napsimallutik. Taakku iluarsanneqassapput atortussaq eqqortut qangatoortumillu periutsit atorlugit.

- Illu kiliorlugu qalipaataajarneqartariaqarpoq, qalipaatiit alkydimik plasticimillu sanaajusut pillugit ilitsersuutit atuuttut malillugit, qalipaatiit taakku illup iigaani aanersanngortuni ajoqusiinernik ajornerulersitsisarmata, kingornalu qalipaatiit linoliemaling atorlugu suliareqqinneqassalluni, svenskit qalipaataat aappalaartoq atorlugu.

- Igalaat, igalaat matui, matut matorsuillu misissoqqinneqassapput, kiliorlugit qalipaataajarneqarlutik, qalipaatiillu atorneqareersut piusut atorlugit qalipanneqarlutik, ilitsersuutit atuuttut malillugit.

- Quassuttuuni ussisaanerit misissorneqassapput iluarsanneqarlutillu.

- Illup toqqavia kiliorlugu qalipaataajarneqartariaqarpoq, qernertumillu qalipanneqarluni.

- Illup qaliata qallersomera sallilikallu qallersuutaasut aserfallavissimapput putoornersaqarlutillu, taakku piaarnerpaamik taarserneqartariaqarlutik. NKA isumaqarpoq salliligaaqqanik qaliq qallerneqartariaqartoq, taamaattut illup qaliani aallaqqaammulli atorneqarsimammata. Ilaatigut tamanna illup aallaqqaammulli isikkorisimavaa, ilaatigullu tamatuma kingorna B-3 B-4-lu sunneeqatigiillutik illunik qisummit sanaasunik Kalaallit Nunaanni sanaartornermi kulturip ineriartornermik takutitsisuusinnaapput. B-4 ullumikkut kusanaqisumik sallilikkanik sanimut sammisunik iperititarlugit ivertitikkaniq qaliaqarpoq, taamatullu iliornikkut katersugaasivimmut pulaartut qaliamik qalleeriaatsit oqaluttuarisaanermut attuumassuteqartut tamaasa marluutillugit takusinnaassavaat.